

Anatomie voor de kunstenaar onderscheid zich natuurlijk van anatomie voor de wetenschapper. Zeker zijn er gebieden die elkaar overlappen maar het doel van de wetenschapper is nu eenmaal anders dan dat van de kunstenaar. De kunstenaar heeft als doel in staat te zijn betere tekeningen en schilderijen te maken terwijl de wetenschapper wellicht meer medische en/of biologische studies verricht. Niettemin is het voor de kunstenaar nuttig om goed op de hoogte te zijn van het menselijk geraamte, de spieren, en de huid. Maar daarna gaat de kunstenaar een eigen weg: allereerst wil hij/zij de onderlinge verhoudingen van de lichaamsdelen leren kennen en vooral de vorm, en door die vorm kunnen begrijpen hoe het licht over het lichaam valt. Maar ook op een ander punt verschilt de anatomie voor de kunstenaar. Om te leren tekenen en schilderen moet je de indeling van het menselijke lichaam juist terugbrengen tot zeer sterk versimpelde schema'tjes waar je als tekenaar houvast aan hebt. Het 'uitblokken' van een hand, het gelaat indelen in helften, in derden etc. Deze sterk vereenvoudigde schema'tjes zijn de beste houvast voor de (beginnend) kunstenaar om de menselijke gestalte te tekenen. Dit is belangrijk: deze schema'tjes kun je makkelijk uit je hoofd leren en ze worden de 'leest' waarop je je tekeningen schoeit. Onthoudt het woord 'leest' maar goed. Anatomie voor de kunstenaar bestaat voor een groot gedeelte uit het kunnen vatten van een 'leest', of meerdere 'leesten' en daarop je tekening verder modelleren. Alle onderzoek naar verhoudingen voor de figuratieve kunstenaar heeft te maken met het eerst sterk vereenvoudigen van de veelvoud aan indrukken die op je af komen.

Het gelaat

Interessant gegeven die schema'tjes. Om 'n beetje grip te krijgen op 't tekenen van 'n portret kan 't raadzaam zijn eerst 'n soort schema'tje voor jezelf uit te tekenen waaraan je houvast hebt. In fig.1 vind je 'n eenvoudig schema dat je kunt gebruiken als opzet voor je portretten maar dat je ook alleen als opzet moet zien. Mocht je dit schema even gebruiken bij 't opzetten van je portret doe dit dan in dunne lijnen die nog 'n beetje in de achtergrond aanwezig blijven, als je ze te duidelijk maakt worden 't lelijke zwarte lijnen op je tekening. De grote hoofdvorm van het gelaat en-face kun je het beste weergeven als een ovaal. De grote hoofdvorm van het hoofd 'en-profile' kun je vereenvoudigd weergeven als een ei dat op z'n punt staat. (fig. 1).

Gezien van voren, dus 'en-face' teken je het hoofd meer als een ovaal. zie fig. 2. Het eerste wat je te doen staat is het vinden van het kruis.

Dit kruis is een verticale lijn die de middellijn beschrijft die over het gelaat loopt. Een horizontale lijn die precies halverwege over het gelaat en-face trekt beschrijft te hoogte van de ogen. Dit kruis is het begin van de indeling van het portret.

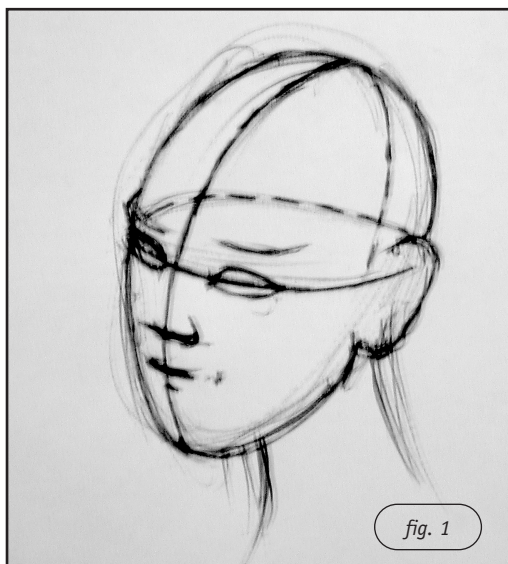

fig. 1

fig. 1:

In deze schets zie je de basis vorm van een hoofd, het is een ei dat op zijn punt staat

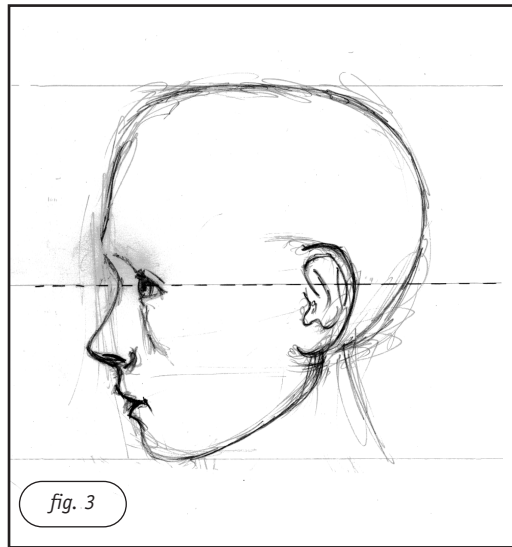
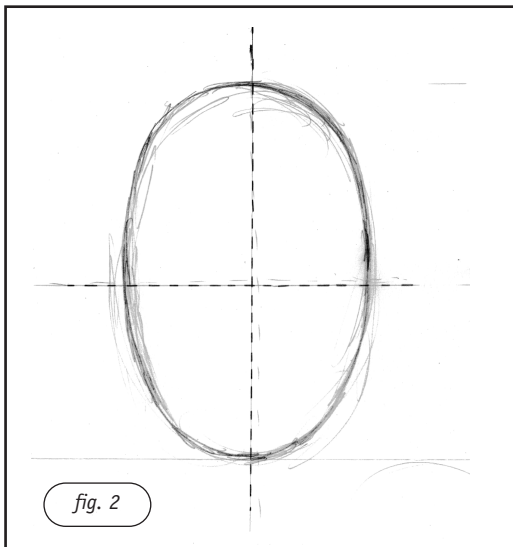

fig. 2:

het hoofd gezien van voren, 'en-face', je tekent het dan meer als een ovaal.

fig. 3:

het hoofd gezien van opzij, 'en-profile', ook hier is de 'eivorm' goed herkenbaar.

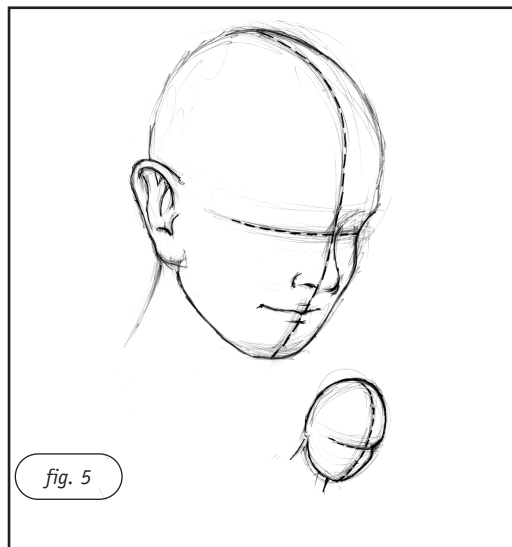
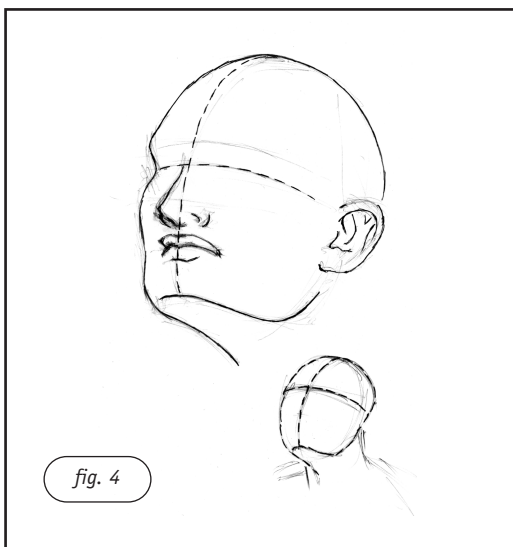

fig. 4 en 5:

met de verschillende draaiingen van het hoofd draaien de middel-lijnen mee. De verticale middel-lijnen gaan naar links of rechts, de horizontale ooglijn gaat bij omhoogkijken mee omhoog en bij b.v. lezen mee naar beneden.

Als dus het hoofd draait, en het gezicht dus ook, dan verplaatst die middelijn zich naar links of naar rechts. Als iemand naar boven of naar beneden kijkt dan verandert de hoogte van die 'ooglijn' naar boven of naar beneden. Houdt iemand zijn/haar hoofd scheef dan teken je dat kruis dus ook even scheef. Dit is eenvoudig. Je zou wt oefeningetjes kunt maken uit je hoofd om dit al doende beter te begrijpen.

Kijk naar de illustraties om meer duidelijkheid te krijgen. Blijf hiermee oefenen, teken, wanneer je model tekent, of zelfs als je naar foto tekent, altijd eerst het 'kruis' van het aangezicht.

het 'verkort'

Zoals je kunt zien heb je, als het gezicht naar links of naar rechts gedraaid is te maken met één kant van het gezicht die zich verlengt of verbreedt en één kant die zich verkort. Die kant noem je in schilderstermen ook: 'het verkort' 'Van de korte kant van het gezicht verdwijnt er veel 'om de hoek' en je moet alles op die kant dan ook veel korter tekenen dan alles op de lange kant van het gezicht. Van een oog aan de korte kant is vaak veel minder te zien dan dat aan de lange kant.

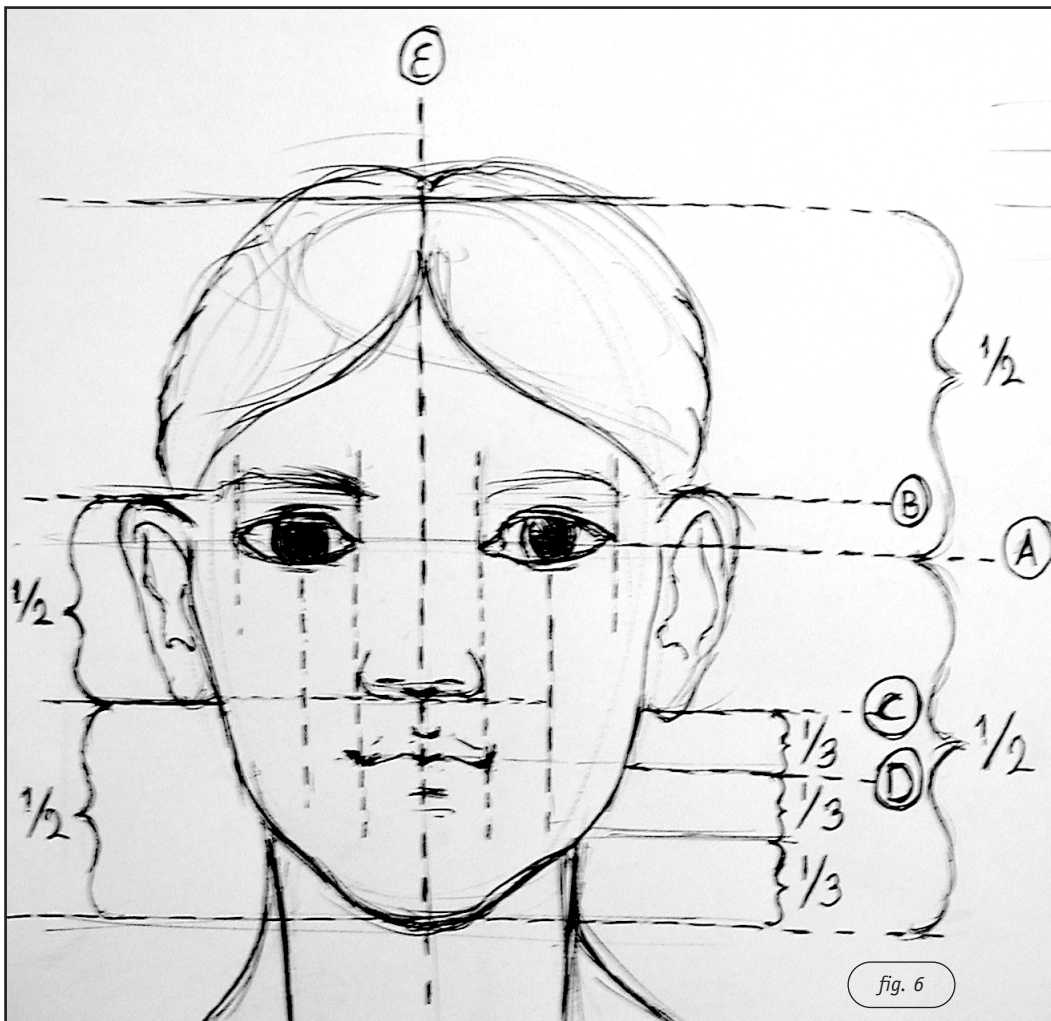

fig. 6:

deze schets laat een indeling zien die heel bruikbaar is als vertrekpunt om op door te tekenen.

Ook voor een preciesere indeling van het gelaat geldt een algemeen schema, een 'leest':

- halverwege het hoofd kun je een horizontale lijn trekken waar zich de ogen bevinden. (A)
- iets boven de ogen bevindt zich de lijn waarop zich de wenkbrouwen bevinden. (B)
- halverwege de lijn van de wenkbrouwen en de onderkant van de kin bevindt zich de lijn die de plaats van de onderkant van de neus aangeeft. (C)
- op ongeveer éénderde van de afstand van de onderkant van de neus tot de onderkant van de kin bevindt zich de lijn die de plaats van de mond aangeeft. (D)
- de hoogte van de oren is tussen de lijn van de wenkbrouwen (B) en de lijn van de neus (C).
- midden over het gelaat kunnen we 'n verticale lijn trekken om de lijn van de neus weer te geven. (E)

- de tussenruimte tussen de ogen is ter breedte van één oog. Aan de zijkant van de ogen tot de rand van 't gelaat is er niet veel ruimte slechts ongeveer 1 à 2 cm.
- teken de ogen van een vrouw bij voorkeur wat groter als die van een man.
- wanneer je je vanuit de binnenste ooghoeken vertikale lijnen naar beneden trekt, vind je de mondhoeken van de vrouw. Bij de man is dat breder: trek vertikale lijnen vanuit de pupillen naar beneden om de plaats van de mondhoeken te vinden.
- de neusvleugels zijn bij de vrouw wat smaller als bij de man.

Het spreekt natuurlijk voor zich dat deze lijnen alleen bedoeld zijn als aanzet. Elk individueel portret wijkt natuurlijk af van deze lijnen. Je zult dan weer net die vrouw tekenen die wel een brede mond heeft of die man wiens oren veel groter of juist kleiner zijn.